

V. ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

*Карвацький А. М.,
аспірант кафедри кримінального процесу
та криміналістики Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
ORCID ID: 0000–0002–5365–8303*

*Науковий керівник:
Сегєєва Д. Б.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, адвокат*

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2023.1-2/193-200>

УДК 343.985.5

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню питань правового регулювання початку досудового розслідування в умовах надзвичайного та воєнного станів.

Метою цієї статті є дослідження особливостей правового регулювання та проблемних питань початку досудового розслідування в умовах надзвичайного та воєнного станів.

Автором досліджені особливості правового регулювання та процесуальної форми початку досудового розслідування в умовах надзвичайних правових режимів (воєнного та надзвичайного станів).

Встановлено, що «загальне» нормативне регулювання початку досудового розслідування має ряд недоліків та не завжди узгоджується з рекомендаціями криміналістичної тактики. При цьому «спеціальне» нормативне регулювання не вирішує даних проблем та, як демонструє автор, породжує нові, не сприяючи оперативному вирішенню завдань кримінального провадження на початку досудового розслідування.

Зазначається, що принцип «публічності», визначений у кримінальному процесуальному законі не може і не повинен бути перешкодою для відмови від формалізованих вимог та врахування інтересів досудового розслідування, особливо враховуючи безпекову ситуацію, яка складається на початку досудового розслідування.

Пропонується провести подальші дослідження, завдання яких є: аналіз типових тактичних ситуацій, у яких опиняється уповноважена службова особа, отримавши інформацію, яка може свідчити про вчинення кримінального правопорушення у разі, якщо місце події та/або потерпілий, та/або більшість свідків знаходяться на території, на якій діє надзвичайний правовий режим та існують реальні загрози втрати можливості отримання доказів; вивчен-

ня доцільності у таких випадках розширення переліку слідчих (розшукових) дій, які можуть бути вчинені до «офіційного» початку досудового розслідування і з'ясування того, які саме це можуть бути слідчі (розшукові) дії.

Ключові слова: початок досудового розслідування, надзвичайний стан, воєнний стан.

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 року був прийнятий Закон України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»». Повномасштабне російське вторгнення в Україну та ведення правового режиму воєнного стану потягнуло за собою ряд змін в українському законодавстві, оскільки виникла необхідність оперативного реагування на обставини, що динамічно змінювалися. Дана ситуація не могла не відобразитися на кримінальному процесуальному законодавстві, оскільки оперативність кримінального провадження стала одним із ключових пріоритетів. Відповідних змін зазнало нормативне регулювання початку досудового розслідування, а конкретно – його процесуальна форма. Хоча поки що зарано вести мову про довгострокові наслідки нового правового регулювання, передбаченого у Розділі IX¹ Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК)¹, можна уже оцінити самі підходи до особливостей початку досудового розслідування в умовах воєнного стану, передбачені п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК, які, на нашу думку, потребують удосконалення.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій.

Проблеми нормативного регулювання початку досудового розслідування, у тому числі й у умовах воєнного стану на території України досліджувалися І. Гловюк, В. Завтуром, Т. Лоскутовим, М. Погорецьким, Д. Сергєєвою, О. Федоровим та ін.

Разом із тим, проблеми даного регулювання потребують подальшої наукової розробки.

Метою цієї статті є дослідження особливостей правового регулювання та проблемних питань початку досудового розслідування в умовах надзвичайного та воєнного станів.

Виклад основного матеріалу дослідження та його основні результати.

Успішність розкриття, розслідування та судового розгляду будь-якого кримінального правопорушення, як обґрунтовано доводять фахівці, багато в чому залежить від правильного професійного процесуального оформлення його початкового етапу, а також виконання завдань кримінального провадження, які властиві цьому етапу².

Так званий «автоматичний» початок досудового розслідування, який пов'язується із внесенням відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), що замінило собою винесення постанови про порушення кримінальної справи – одна із новел КПК 2012 року. Однією із причин такої новели у процесуальній формі була необхідність протидії практикам приховування фактів кримінальних правопорушень. Дане традиційно вважається виявом принципу публічності (п. 18 ч. 1 ст. 7 КПК).

Так, Л. Карабут у своєму дослідженні порівнює принцип публічності та поняття «офіційності», стверджуючи про їх тотожність³. Фактично, реєстраційні дії у ЄРДР, вчинені уповноваженою особою – це і є офіційний початок досудового розслідування. Утім, до вчинення

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> дата звернення 07.05.2023.

² М. А. Погорецький, Початок досудового розслідування: окремі проблемні питання (2015) 1 *Вісник кримінального судочинства* 93.

³ Л. В. Карабут, Щодо визначення принципу публічності у кримінальному процесі. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. праць / ред. кол. Ю. В. Баулін та ін. Вип. 13 (Харків, Кроссруд, 2007) 178–189.

таких реєстраційних дій може проводитися цілий ряд слідчих (розшукових) дій, перелік яких залежить від того – що саме було вчинено – злочин чи кримінальний проступок.

Т. Мирошниченко також звертає увагу на те, що на початковому етапі кримінального провадження принцип публічності знаходить своє відображення у обов'язку слідчого, прокурора прийняти та зареєструвати, внести до ЄРДР заяву про кримінальне правопорушення¹.

Слід звернути увагу на те, що за чинним КПК України 24-х годинний термін – це не перевірка заяв та повідомлень про кримінальне правопорушення, а лише внесення відповідних відомостей до ЄРДР. До внесення зазначених відомостей до ЄРДР чинний КПК передбачає проведення лише у невідкладних випадках огляду місця події (ч. 3 ст. 214). Виходячи з результатів аналізу матеріалів практики, вважаємо, що 24-х годинний термін для внесення відповідних відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР є цілком обґрунтованим та не потребує збільшення.

Для перевірки заяв та повідомлень про кримінальне правопорушення після внесення відповідних відомостей до ЄРДР чинний КПК допускає проведення за наявності відповідних приводів та підстав усього комплексу процесуальних засобів: слідчих (розшукових) дій (гл. 20), у тому числі й негласних (гл. 21 КПК), заходів забезпечення кримінального провадження (Розділ II КПК)².

У невідкладних випадках, відповідно до ч. 3 ст. 214 КПК, до внесення відомостей до ЄРДР може бути проведений огляд місця події (відомості вносяться невідкладно після завершення огляду). Є всі підстави стверджувати, що «невідкладність» кожного конкретного випадку визначається дискрецією особи, уповноваженої на внесення відомостей

до ЄРДР. На нашу думку, основну роль у прийнятті відповідного рішення відіграють інтереси криміналістичної тактики, найперше – врахування загрози втрати слідів кримінального правопорушення. Заборона ж проводити будь-які інші слідчі (розшукові) дії до реєстрації відомостей про кримінальне правопорушення у ЄРДР хоча, як вказано вище, вважається реалізацією принципу публічності (а, отже, перехід у так би мовити «офіційну площину»), дане не завжди сприяє слідуванню рекомендаціям криміналістичної тактики, а інколи – і прямо протирічить їм.

Не важко змодельовати ситуацію, коли інтереси досудового розслідування вимагають провести невідкладний допит свідків. Скажімо, кримінальне правопорушення вчинено у вагоні поїзда і важливо негайно зафіксувати показання свідків у протоколі допиту. Інший можливий приклад – існує загроза життя свідку, показання якого критично важливі. В обох випадках виникає перешкода у вигляді відсутності повноваження зафіксувати показання у належній процесуальній формі поки відомості про кримінальне правопорушення не зареєстровані у ЄРДР. Те ж твердження справедливе і тоді, коли йде мова про фіксування показань потерпілого.

Практиці відомі два шляхи вирішення даної проблеми – обидва мають свої недоліки. Перший – фіксування показань як «пояснення» (при цьому в кращому випадку особі, у якої відбирають таке «пояснення» роз'яснюють її право, передбачене ст. 63 Конституції України). Звісно, в даному випадку відсутні будь-які підстави вести мову про такі «свідчення» як про доказ. Зазвичай, дані, які фіксуються у поясненні, носять орієнтуючий характер – особа, уповноважена проводити досудове розслідування, фіксує для себе певні важливі дані, які

¹ Т. М. Мирошниченко, Окремі питання реалізації засади публічності у процесі кримінального процесуально-го доказування (2018) *Науковий вісник публічного і приватного права* <<http://www.nvppp.in.ua/vip/2018/2/57.pdf>> дата звернення 07.05.2023.

² М. А. Погорецький, Початок досудового розслідування: окремі проблемні питання (2015) 1 *Вісник кримінального судочинства* 101.

допомагають йому: а) встановити інформацію, яка може бути використана ним негайно (державні номерні знаки транспортного засобу або маршрут пересування певної особи) і б) ідентифікаційні та контактні дані особи, яку в подальшому потрібно викликати для відібрання показань у якості свідка чи потерпілого.

Другий – фіксувати показання у відповідному протоколі допиту (свідка чи потерпілого) до реєстрації відомостей про кримінальне правопорушення (тобто окремі дані у протоколі, як-то час проведення слідчої дії, реєстраційний номер кримінального провадження вносяться до протоколу не у момент її проведення, а після реєстрації провадження у ЄРДР – що є порушенням кримінального процесуального закону).

Таким чином обидва шляхи можна вважати швидше негативною практикою, при чому останній – ще і явним порушенням закону. Утім, як це зазначено вище, дані практики радше можна розглядати як наслідок недосконалості правового регулювання. При цьому, звісно, питання розширення переліку слідчих (розшукових) дій, які дозволяється проводити до реєстрації відомостей про кримінальне правопорушення у ЄРДР, досі залишається предметом наукових дискусій.

Варто в контексті цього зазначити, що з початком функціонування інституту кримінальних проступків, перелік слідчих (розшукових) дій до реєстрації провадження у ЄРДР усе ж піддався розширенню і, на нашу думку, не в останню чергу цьому сприяли міркування оперативності кримінального провадження, а відтак – криміналістичної тактики. По суті дане сприяє розкриттю кримінальних проступків «по гарячим слідам».

Для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до ЄРДР, відповідно до ч. 3 ст. 214 КПК може бути:

- 1) відібрано пояснення;
- 2) проведено медичне освідчування;

3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;

4) вилучено знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей.

Як бачимо, неформальна практика відібрання пояснень була легалізована в інституті кримінальних проступків, тим не менш процесуальна форма такого документу так і не була розкрита.

Однак, ще більш кардинальних змін зазнала стадія початку досудового розслідування зі зростанням загрози військового вторгнення на територію України. Ще у 2014 році Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції» № 1631-VII від 12.08.2014 КПК доповнено розділом IX¹ «Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції». У ст. 615 КПК було передбачено делегування ряду повноважень слідчого судді прокурору. Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або його зміни з інших підстав» № 2125-IX від 15.03.2022 було змінена назва розділу IX¹ КПК на «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та / або інших держав проти України».

Вносячи вищевказані зміни у КПК України, Верховна Рада України, очевидно, мала на меті врегулювати окремі питання кримінальної процесуальної діяльності в умовах різних правових режимів, передбачаючи труднощі, з якими доведеться зіткнутися уповноваженим особам на практиці. І. Гловюк у своєму науковому коментарі до нової редакції ст. 615 КПК, серед таких труднощів справедливо виділяє наступні: вихід комп'ютерного, мережевого обладнання з ладу, перебої з електроенергією та зв'язком, Інтернетом, відсутність доступу до них, проблеми з транспортом, блокування та захоплення адміністративних будівель, відсутність доступу до певних територій тощо (що може призвести до неможливості протягом тривалого часу внести відомості до ЄРДР).

Так, відповідно до ст. 615 КПК у разі введення воєнного стану та якщо відсутня технічна можливість доступу до ЄРДР – рішення про початок досудового розслідування приймає дізнавач, слідчий, прокурор, про що виноситься відповідна постанова, яка повинна містити відомості, передбачені ч. 5 ст. 214 КПК. У невідкладних випадках до винесення дізнавачем, слідчим, прокурором постанови про початок досудового розслідування може бути проведений огляд місця події (постанова приймається невідкладно після завершення огляду).

Таким чином процесуальна форма початку досудового розслідування (за визначених умов) зазнає зміни і передбачає винесення відповідної постанови уповноваженою особою. Дане, на нашу думку, не суперечить положенням про те, що слідчий уповноважений починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених КПК (п. 1 ч. 1 ст. 40) та повноваженню слідчого приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК (п. 8 ч. 2 ст. 40). Те ж твердження залишається справедливим і щодо процесуальних повноважень про-

курора: починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених КПК (п. 1 ч. 2 ст. 36), приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК (п. 9 ч. 2 ст. 36) та дізнавача.

Фактично, тут мова йде про процесуальне рішення: у ч. 3 ст. 110 КПК передбачено, що рішення слідчого, дізнавача, прокурора приймається у формі постанови. Постанова виноситься у випадках, передбачених КПК, а також коли слідчий, дізнавач, прокурор визнає це за необхідне. У мотивувальній частині постанови про початок досудового розслідування вказуються відомості про кримінальне правопорушення, кримінально-правова кваліфікація (зазначення статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність), особливістю є лише необхідність обґрунтувати відсутність технічної можливості внесення відомостей до ЄРДР.

При цьому, як слушно зазначає І. Гловюк у науковому коментарі: тлумачення п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК дозволяє констатувати, що її положення не скасовують вимог ч.ч. 6, 7, 9 ст. 214 КПК¹.

Утім, навіть реагуючи на можливі труднощі у дотриманні «загальної процедури» початку досудового розслідування в умовах дії надзвичайних правових режимів (маються на увазі правові режими надзвичайного та воєнного стану), розробники відповідних законодавчих змін, по суті врахували лише технічну неможливість негайного внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. При цьому залишається відкритим питання щодо забезпечення оперативності кримінального провадження. Адже сама по собі «паперова форма» початку кримінального провадження – тобто шляхом винесення відповідної постанови по-перше, також потребує часових затрат, по-друге, це вимагає дотримання і певних процесуальних вимог, в тому числі такої як виготовлення на офіційному бланку.

¹ Науковий коментар до Розділу IX-1 КПК України / І В Гловюк, Г К Тетерятник, В В Рогальська, В А Завтур (2022) <<https://drive.google.com/file/d/1Ts6JWQvHDxxSdqfzKmHCwDlyRy3OGWVu/view>> дата звернення 07.05.2023.

До внесення відповідних законодавчих новел, Верховний Суд в інформаційному листі № 1/0/2–22 від 03.03.2022 вказував про можливість винесення постанови про початок досудового розслідування¹. Верховний Суд вказував, що в разі неможливості формування витягу із ЄРДР інформація про реєстрацію кримінального правопорушення та початок досудового розслідування може бути підтверджена мотивованою постановою органу досудового розслідування про початок досудового розслідування, яка має містити всі відомості, визначені ст. 214 КПК України (йдеться про ч. 5 ст. 214 КПК).

І знову мова йде виключно про допустимість проведення огляду місця події і лише у невідкладних випадках (постанова приймається невідкладно після завершення огляду). При цьому слід врахувати, що за певних несприятливих умов, про які вже зазначалося вище (вихід із ладу комп'ютерного обладнання, перебої із електропостачанням, захоплення адміністративних будівель або загроза такого захоплення тощо) може цілком стати обставиною об'єктивної дійсності, яка стоятиме на заваді виготовленню постанови про початок досудового розслідування відповідно до вказаних вище процесуальних вимог. При цьому весь процес досудового розслідування не рухається.

Поділяємо думку Т. Лоскутова про те, що «внаслідок неможливості проведення початкової процесуальної діяльності (окрім огляду місця події) без прийняття формальної паперової постанови про початок досудового розслідування може втрачатися важлива слідова інформація про обставини вчиненого кримінального правопорушення та особу, яка вчинила вказане правопо-

рушення. Причому через деякий проміжок часу (іноді незначний) відомості про злочинну діяльність можуть бути спотворені або знищені, що у подальшому взагалі унеможливить отримання фактичних даних про кримінальне правопорушення. У такому випадку важко вести мову про ефективність досудового розслідування, оскільки втрата «оперативності» може ставити під сумнів одержання бажаного результату досудового кримінального провадження у період воєнного стану»².

Фактично, реєстрація кримінального провадження стає «допуском до слідчих дій», як свого часу влучно зауважив Л. Лобойко у своєму дослідженні щодо початку досудового розслідування, вказуючи, що з метою вчасного початку встановлення обставин кримінального правопорушення, про яке отримано інформацію компетентним органом, у КПК не слід закладати перешкоди у вигляді заборони здійснення процесуальних дій до виконання формальних процедур³.

В умовах воєнного чи надзвичайного стану безпекові питання не можуть займати другорядних місць, тому, якщо безпекова ситуація дозволяє проводити невідкладні слідчі (розшукові) дії (а тим паче, якщо ситуація потенційно може погіршитися), логічно надати можливість уповноваженим особам проводити якомога повніший перелік необхідних процесуальних дій. При цьому необхідно зазначити, що якщо таке виключення із загального правила і може мати місце, то виключно в умовах воєнного чи надзвичайного стану і виключно в разі наявності таких умов об'єктивної обстановки, які унеможливають спершу винести постанову про початок кримі-

¹ Інформаційний лист Верховного Суду щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Inform_lyst_2022_03_03.pdf> дата звернення 07.05.2023.

² Т. О. Лоскутов, Нормативне забезпечення стандартів ефективного досудового розслідування в умовах воєнного стану (2023) *Юридичний науковий електронний журнал* <http://lsej.org.ua/1_2023/109.pdf> дата звернення 17.05.2023.

³ Л. М. Лобойко, Що до підстав і моменту початку досудового розслідування. *Сучасне кримінальне провадження України: доктрина, нормативна регламентація та практика функціонування*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 квітня 2015 р.). (Одеса, Національний університет «Одеська юридична академія», 2015) 108–110.

нального провадження, а вже потім проводити необхідні слідчі (розшукові) дії.

При цьому прокурор-процесуальний керівник уже уповноважений КПК, по-перше, мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування; по-друге, скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих; по-третє, приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК. Тому, за наявності якісно розроблених керівних принципів для уповноважених службових осіб, на нашу думку, вдасться звести до мінімуму можливі випадки їхніх зловживань.

Висновки. Проведений аналіз чинного нормативного регулювання щодо процесуальної форми початку досудового розслідування свідчить про наявність ряду недоліків, які можна усунути шляхом розробки і внесення відповідних змін до ст. 615 КПК. Подальшими перспективами дослідження в даному

напрямку можуть бути наступні: аналіз типових тактичних ситуацій, у яких опиняється уповноважена службова особа, отримавши інформацію, яка може свідчити про вчинення кримінального правопорушення у разі, якщо місце події та/або потерпілий, та/або більшість свідків знаходяться на території, на якій діє надзвичайний правовий режим та існують реальні загрози втрати можливості отримання доказів; вивчення доцільності у таких випадках розширення переліку слідчих (розшукових) дій, які можуть бути вчинені до «офіційного» початку досудового розслідування і з'ясування того, які саме це можуть бути слідчі (розшукові) дії; вивчення перспектив розробки керівних принципів (методичних рекомендацій, гайдлайнів) тощо, які би з одного боку, належним чином орієнтували уповноважену особу на оптимальну і законну лінію процесуальної поведінки, з іншого – зводили би до мінімуму можливість вчинення процесуальних зловживань.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrainy [Criminal Procedural Code of Ukraine] Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>> data zvernennia 07.05.2023 [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

BOOKS

2. *Naukovyi komentar do Rozdil 1 KPK Ukrainy* [Scientific commentary on Section IX-1 of the CPC of Ukraine] / I V Hloviuk, H K Teteriatnyk, V V Rohalska, V A Zavrur (2022) <<https://drive.google.com/file/d/1Ts6JWQvHDxxSdqfzKmHCwDlyRy3OGWVu/view>> data zvernennia 07.05.2023 [in Ukrainian].

ARTICLES

3. Informatsiyni lyst Verkhovnoho Sudu shchodo okremykh pytan zdiisnennia kryminalnoho provadzhennia v umovakh voiennoho stanu [Information letter of the Supreme Court regarding certain issues of conducting criminal proceedings under martial law: <https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Inform_yst_2022_03_03.pdf> data zvernennia 07.05.2023 [in Ukrainian].

4. Loskutov T O, Normatyvne zabezpechennia standartiv efektyvnoho dosudovoho rozsliduvannia v umovakh voiennoho stanu [Loskutov T.O. Normative provision of standards of effective pre-trial investigation under martial law] (2023) *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal* <http://lsej.org.ua/1_2023/109.pdf> data zvernennia 17.05.2023 [in Ukrainian].

5. Myroshnychenko T M, Okremi pytannia realizatsii zasady publichnosti u protsesi kryminalnoho protsesualnoho dokazuvannia [Separate issues of implementation of the principle of publicity in the process of criminal procedural evidence] (2018) *Naukovyi visnyk publichnogo i pryvatnoho prava* <<http://www.nvppp.in.ua/vip/2018/2/57.pdf>> data zvernennia 07.05.2023 [in Ukrainian].

6. Pohoretskyi M A, Pochatok dosudovoho rozsliduvannia: okremi problemni pytannia [Beginning of pre-trial investigation: certain problematic issues] (2015) 1 *Visnyk kryminalnoho sudochynstva* 93 [in Ukrainian].

CONFERENCE PAPERS

7. Loboiko L M, Shchodo pidstav i momentu pochatku dosudovoho rozsliduvannia Suchasne kryminalne provadzhennia Ukrainy: doktryna, normatyvna rehlamentatsiia ta praktyka funktsionuvannia [Regarding the grounds and time of initiation of the pre-trial investigation]: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, 17 kvitnia 2015 r.) (Odesa, Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia», 2015) 108–110 [in Ukrainian].

8. Karabut L V, Shchodo vyznachennia pryntsypu publichnosti u kryminalnomu protsesi [Regarding the determination of the principle of publicity in criminal proceedings] *Pytannia borotby zi zlochynnistiu: zb. nauk. prats / red. kol.: Yu. V. Baulin ta in. Vyp. 13* (Kharkiv, Krossrout, 2007) 178–189 [in Ukrainian].

Karvatskyi A. M.

*Postgraduate of the Department
of Criminal Procedure and Forensic
Law Institute Taras Shevchenko
National University of Kyiv
ORCID ID: 0000-0002-5365-8303*

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2023.1-2/193-200>

FEATURES OF THE LEGAL REGULATION OF THE BEGINNING OF THE PRE-TRIAL INVESTIGATION IN THE CONDITIONS OF EXTRAORDINARY LEGAL REGIMES

Abstract. *The article is devoted to the study of issues of legal regulation of the initiation of pre-trial investigation in conditions of extraordinary and martial law.*

The purpose of this article is to study the peculiarities of legal regulation and problematic issues of starting a pre-trial investigation in the conditions of the legal regime of the state of emergency and martial law.

The author investigated the peculiarities of legal regulation and the procedural form of the initiation of a pre-trial investigation in the conditions of extraordinary legal regimes (the legal regime of the state of emergency and martial law).

It was established that the «general» normative regulation of the beginning of pre-trial investigation has a number of shortcomings and does not always in line with the recommendations of forensic tactics. At the same time, the «special» normative regulation does not solve these problems and, as the author demonstrates, creates new ones, not contributing to the prompt resolution of the tasks of criminal proceedings at the beginning of the pre-trial investigation.

The author notes that the principle of «publicity» defined in the criminal procedural law cannot and should not be an obstacle to waiving formalized requirements and taking into account the interests of the pre-trial investigation, especially considering the security situation at the beginning of the pre-trial investigation.

It is proposed to conduct further studies, the tasks of which are: analysis of typical tactical situations in which an authorized official finds himself, having received information that may indicate the commission of a criminal offense in the event that the scene of the incident and/or the victim, and/or most of the witnesses are in the territory, in which the extraordinary legal regime is in effect and there are real threats of losing the opportunity to obtain evidence; studying the expediency in such cases of expanding the list of investigative (search) actions that can be carried out before the «official» start of the pre-trial investigation and clarifying what exactly these investigative (search) actions can be.

Key words: *beginning of pre-trial investigation, state of emergency, martial law.*